

Оксана Пригорницька,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, Київ

БІБЛІОТЕЧНІ УСТАНОВИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПРОТИДІ НЕГАТИВНИМ ВПЛИВАМ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

У статті розглянуто негативні інформаційні впливи в соціальних мережах. З'ясовано мету поширення такої інформації у мережі Інтернет. Наведено типові приклади таких повідомлень у соціальних мережах, з'ясовано вплив таких повідомлень на користувачів та запропоновано методи боротьби з поширенням таких повідомлень. Надано рекомендації щодо виявлення негативних інформаційних впливів у соціальних мережах під час підготовки інформаційно-аналітичного продукту бібліотек.

Ключові слова: негативні інформаційні впливи, соціальні мережі, маніпулятивні технології, бібліотеки.

Інтернет активно змінює наше життя, і уявити сучасний світ без соціальних мереж стає практично неможливо. На сьогодні у світі соціальними мережами користується понад 3 млрд людей і щодня ця цифра збільшується. За результатами Всеукраїнського соціологічного опитування, яке провів Київський міжнародний інститут соціології в лютому 2018 р. на замовлення ГО «Детектор медіа» й за фінансування Міністерства іноземних справ Данії («Даніда») та NED (США), 42% дорослих українців користуються принаймні однією соціальною мережею. Найбільш популярною мережею наразі є Facebook, ним користуються 36% українців. Іншими мережами користуються не більше 11%. У цілому 29% жителів України користуються тільки однією із «західних» соціальних мереж. Винятково російськими соціальними мережами користуються лише 3%, а ще 8% мають профілі і в «західних», і в «російських» соціальних мережах. [1]. Також багато людей активно використовують прямі мобільні платформи обміну повідомленнями, зокрема, WhatsApp, Line, Facebook Messenger, Skype, Telegram тощо.

Головними тенденціями в царині соціальних мереж на сьогодні є активне збільшення їх аудиторій, постійна поява нових сервісів

та глобалізація. Позитивними напрямками розвитку соціальних мереж стає їх використання як інструментів для бізнесу, освіти та набуття ними рис повноцінних засобів масової інформації.

Проте нові технології не завжди мають виключно позитивний вимір для людського прогресу. Соціальні мережі, крім виконання функцій підтримки спілкування, обміну думками та отримання інформації їх членами, останнім часом дедалі частіше використовуються для впливу на масову свідомість, стають об'єктами і засобами інформаційного управління і ареною інформаційного протиборства. [2].

До методів впливу в соціальних мережах на масову свідомість громадян варто віднести використання пропаганди, агітації, тенденційної інформації, напівправди та відвертої неправди («фейку»).

До небезпечної інформації зазвичай зачисляють:

- інформацію, що може спровокувати соціальну, расову, національну чи релігійну ненависть та ворожнечу;
- заклики до війни;
- пропаганду ненависті, ворожнечі через зневагу чи перевагу;
- посягання на честь, добре ім'я та ділову репутацію окремо взятих людей;
- недобросовісну, недостовірну, неетичну, явно неправдиву рекламу;
- інформацію, яка чинить неусвідомлювальний деструктивний вплив на психіку людей [3].

Актуальність обраної теми зумовлена важливістю в умовах інформаційного протистояння знайти методи виявлення негативних інформаційних впливів, їх нейтралізації та запобігти їх поширенню та важливості глибокого аналізу контенту при підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів бібліотек.

Мета статті – виявити негативні інформаційні впливи в соціальних мережах, оцінити вплив таких повідомлень на користувачів соціальних мереж та запропонувати засоби й прийоми мінімізації цих впливів.

Сутність маніпулятивного впливу на свідомість людей у мережі Інтернет вивчали Г. Почепцов [4], С. Кара-Мурза [5], Г. Шиллер [6], Є. Доценко [7] О. Рябоконь [8] О. Пригорницька [9]. Дослідженню маніпулювання шляхом інформаційних воєн присвячено роботи таких російських науковців, як І. Панарін [10], С. Расторгуєв [11], А. Манойло [12]. В Україні технології ведення інформаційних воєн активно досліджує Г. Почепцов. У праці «Сучасні інформаційні війни» системно викладено історію виникнення й розвитку методології інформаційних воєн та детально досліджено зміни в інформаційному просторі в процесі інформаційного протистояння [13].

Сьогодні на території нашої держави здійснюється психологічний тиск з боку іноземних та вітчизняних засобів масової інформації, що ведуть так звану «інформаційну війну» проти України. Соціальні мережі, а особливо соціальні мережі з наявним ресурсом соціальної довіри, використовуються зловмисниками для просування та реалізації власних інтересів шляхом поширення у віртуальних спільнотах недостовірного, неповного чи упередженого контенту. Наслідком таких дій може бути виникнення передумов маніпулюванню індивідуальною або масовою свідомістю громадян з метою поширення в суспільстві соціальної напруженості, міжнаціональної ворожнечі, протестних настроїв тощо.

Враховуючи широкі можливості соціальних мереж, їх почали використовувати для створення соціальних заворушень та керування ними в інших країнах шляхом:

- розпалювання протестних настроїв серед населення з використанням блогів, форумів та розсиланням повідомлень користувачам соціальних мереж;

- визначення часу початку акцій протесту, що приурочуються до знакових подій, зокрема: оголошення результатів виборів; резонансних інцидентів; світських і релігійних свят тощо;

- розсилання (анонімно або від імені відомих осіб, опозиційних організацій) закликів вийти на мітинги та демонстрації з визначенням точного місця і дати їх проведення. Залежно від ситуації, заклики можуть надсилатися на адресу визначених груп осіб (певної національності або віросповідання, молоді тощо);

- керівництва ходом проведення протестних акцій через розсилання повідомлень про зміну місць і часу проведення мітингів та напрямів зосередження зусиль [14].

Яскравим прикладом зовнішньої пропаганди стала медіа-активність у відповідь на катастрофу малайзійського Боїнгу МН-17, яка сталася на непідконтрольних територіях Донбасу 17 липня 2014 р. і забрала життя 298 людей. Навколо катастрофи одразу виникло багато теорій змов, як, наприклад, заява, що Боїнг збив військовий літак. Ця теорія спершу з'явилася на Twitter так званого іспанського диспетчера з Борисполя. Неправдиву новину про військовий літак одразу підхопили російські ЗМІ. Міністерство інформаційної політики України довело, що цей Twitter був ботом, створеним під час Євромайдану. У вересні 2016 р. спільне міжнародне слідство надало докази того, що Боїнг був збитий з БУКу з території, контрольованої проросійськими сепаратистами [15].

Соціальні мережі також активно використовуються представниками спецслужб та керівництвом екстремістських організацій у рамках вербування бойовиків для участі в бойових діях на боці сепаратистів, пропагування ідеології «руського миру» та розпалювання міжнародної ворожнечі.

Методика вербовки бойовиків через соцмережі також є класичною як для терористичних організацій ісламістського напрямку, так і для афілійованих Російською Федерацією структур. Через спеціалізовані пабліки «ВКонтакте» та «Однокласники» російські екстремісти та представники спецслужб шукають потенційних кандидатів для вербовки, попередньо вивчаючи їхні профіль та інтернет-активність, що може становити для них певний інтерес. Після цього, як правило, під фейковим ніком представник РФ або окупованих територій Донбасу починає встановлювати контакт з об'єктом, під час якого вивчаються його ідеологічні позиції, організаційські здібності, життєвий досвід та актуальні зв'язки. Далі можливі: призупинення контакту; спроба вербовки до складу бандформувань; залучення особи до диверсійно-розвідувальною діяльності, пропагандистської роботи, організації провокаційних заходів тощо [16].

В Україні різні політичні сили також активно використовують соціальні мережі для поширення своїх заходів, проєктів, меседжів. Як наголошено у звіті Freedom House, для поширення й пропаганди політики влади у соцмережах використовують проплачених провладних коментаторів та політичних ботів. Також в Україні, хоч і незначною мірою, під цензуру потрапляють критика влади, а також значною мірою теми, пов'язані зі збройним конфліктом на сході [17].

Сьогодні вітчизняні бібліотеки використовують різноманітні соціальні сервіси як засоби «неформальної комунікації та способи мотивації розвитку професійної сфери, що реалізуються у різних формах (від спілкування з колегами до курсів підвищення фахової кваліфікації); як засоби залучення ширшої аудиторії користувачів мережі (інформування про бібліотечні події, навчання або навіть інформаційне обслуговування); як інструменти бібліотечного маркетингу, що сприяють розповсюдженню бібліотечних новин, стимулюють просування бібліотечних продуктів, послуг та сервісів, анонують маркетингові заходи, проєкти та програми; слугують засобами реклами та PR-технологій для книгозбірень; як “креативне” доповнення основних веб-сайтів бібліотек» [18].

Прикладом тут може слугувати Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Інформаційно-аналітичні підрозділи НБУВ (СІАЗ, НЮБ, ФПУ) представлені в мережі сайтом Центру досліджень соціальних

комунікацій (<http://nbuviar.gov.ua/>) та сторінками у Facebook, на яких висвітлюється діяльність підрозділів, анонсуються події, аналізуються суспільні процеси та тенденції розвитку соціальних комунікацій.

Так, сторінки Національної юридичної бібліотеки (<https://www.facebook.com/nllofua>) та Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (<https://www.facebook.com/siazua>) НБУВ у соціальній мережі Facebook системно повідомляють про звіти й результати роботи; рекомендують монографічну літературу, наукові публікації, наукові праці тощо; інформують про конференції. Такі дописи супроводжуються гіперпосиланнями на офіційний сайт інформаційно-аналітичних підрозділів НБУВ «Центр досліджень соціальних комунікацій» (<http://nbuviar.gov.ua>).

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) та Національна юридична бібліотека (НЮБ) – інформаційно-аналітичні підрозділи Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) – мають певні напрацювання з моніторингу інформації із соцмереж та використання матеріалів при створенні інформаційно-аналітичних продуктів.

Зокрема, спільнота СІАЗ пропонує для ознайомлення та запрошує до обговорення випуски додатків до журналу «Україна: події, факти, коментарі» інформаційно-аналітичного бюлетеня «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки», де висвітлюються питання розвитку та перспектив соціальних мереж, їхньої взаємодії з бізнесом, проблеми захисту даних, вплив мережевого спілкування на особистість, а також проблеми суспільної безпеки та організації захисту інформаційних ресурсів тощо.

За час своєї незалежності Україна ніколи не вживала серйозних заходів щодо захисту свого інформаційного простору, і лише після початку військових дій між Україною і Росією були зроблені перші кроки в цьому напрямі.

З метою протидії негативному впливу інформаційної пропаганди іноземних і вітчизняних засобів масової інформації та об'єднання українського суспільства навколо ідеї української державності Рада національної безпеки і оборони України прийняла рішення «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України» від 28.04.2014 р., яке введено в дію Указом Президента України від 01.05.2014 р. №449/2014 [19], у якому доручено Кабінету Міністрів України розробити і внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти про внесення змін до деяких

законів України щодо протидії інформаційній агресії іноземних держав, передбачивши, зокрема, визначення механізму протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, а також за участі Національного інституту стратегічних досліджень, Служби безпеки України, інших державних органів і науково-дослідних установ подати на розгляд Ради національної безпеки і оборони України проект нової редакції Доктрини інформаційної безпеки України. Крім того, Кабінету Міністрів України було доручено вжити заходів щодо забезпечення поширення у світі об'єктивних відомостей про суспільно-політичну ситуацію в Україні, зокрема, шляхом створення відповідного медіа-холдингу для підготовки якісного конкурентоспроможного інформаційного продукту.

Указом Президента України від 25.02.2017 р. №47/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»» [20] затверджено Доктрину інформаційної безпеки України, яка визначає національні інтереси України в інформаційному просторі, вказує загрози, які несе в собі агресія з боку Російської Федерації, та пропонує певні дії для опору цій агресії і зменшення негативного впливу російської пропаганди.

Рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 28.04.2017 р. «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеним у дію Указом Президента України від 15.05.2017 р. №133/2017 [21], застосовано персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) до окремих фізичних та юридичних осіб, зокрема, заблоковано доступ до російських соціальних мереж «ВКонтакте», «Однокласники», ресурсів Yandex та Mail.Ru Group.

Важливу роль у протидії негативним інформаційним впливам на користувачів соціальних мереж відіграє їх медіа-грамотність.

Як показують соціологічні опитування загалом 42% українців отримують інформацію з інтернет-ресурсів (центральної і місцевих українських, російських чи із соціальних мереж), з яких трохи більше половини (53%) вважають, що вони принаймні в більшості випадків здатні відрізнити якісну інформацію від дезінформації та фейків (у т. ч. 20% вважають, що завжди можуть відрізнити якісну інформацію від фейків), а третина (31%), навпаки, вважають, що вони або взагалі не можуть відрізнити, або можуть лише в меншості випадків. При цьому лише 22,2% опитаних погодилися б стати слухачами курсів з поліпшення медіа-грамотності. Окремо можна звернути увагу на те, що 71% тих, хто був у ЄС за останні два роки, принаймні в більшості випадків можуть

ідентифікувати фейки, а серед тих, хто не бував у ЄС, таких 51% [21]. Таким чином, сьогодні надзвичайно актуальним і важливим є пошук дієвих механізмів протидії інформаційним впливам в умовах російської агресії проти України та ведення Росією потужних антиукраїнських інформаційних операцій.

У свою чергу, широка інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення, виховні, просвітницькі заходи, що об'єднують українське суспільство навколо ідеї української державності, – це перші кроки протидії негативному впливу інформаційної пропаганди іноземних та вітчизняних ЗМІ.

З метою ефективної протидії поширенню інформації, спрямованої на розпалювання ворожнечі, насильства та ненависті, захисту населення від впливу інформації, яка несе загрозу морально-психічному здоров'ю, у бібліотеках України проводиться масштабна попереджувальна робота. Адже сьогодні важливим є те, щоб бібліотеки як галузь медіа вміли шукати, поширювати та аналізувати інформацію, а також розвивати критичне мислення.

15 березня 2018 р. відбувся науково-практичний семінар «Медіа-грамотність у сучасному суспільстві», організаторами якого виступили Державна бібліотека України для юнацтва, Київський національний університет культури і мистецтв, студентська секція Української бібліотечної асоціації. У заході взяли участь студенти, фахівці бібліотечної, інформаційної та архівної справи та всі, хто цікавиться питаннями медійної грамотності [22].

Тренінг допоміг бібліотекарям зрозуміти головні принципи роботи медіа, проаналізувати медіа-простір, познайомитись із механізмами медіа-впливу та перейти до більш свідомого сприйняття інформації, навчитись більш чітко визначати пропаганду, фейки, маніпуляції в медіа, аби не потрапити під їх вплив, а також познайомитися з маркерами та інструментами, які будуть допомагати в цьому на практиці.

Для того, аби запобігти поширенню недостовірних та/або шкідливих повідомлень у соціальних мережах фахівці склали перелік простих правил, як їх розпізнавати:

1. Новина повинна базуватися на офіційній заяві якоїсь із сторін.
2. Сайт або сторінка в соціальній мережі, де опублікована новина, повинні мати історію. Не можна довіряти «сенсаційним» новинам невідомих сайтів.
3. Несправжньою може бути новина, у якій подається посилання на анонімне джерело.

4. Сумніви повинна викликати новина, написана «зі слів очевидця». Потрібно підтвердити існування цього очевидця, а, по-друге, перевірити його кваліфікацію.

5. Немає підстав довіряти новині, яку розмістили за допомогою ботів. Окрім ботів, у соцмережах працюють «автори», які мають сотні акаунтів і спілкуються заготованими заздалегідь меседжами. Їхнє завдання – вступати в полеміку з користувачами, провокувати їх [23].

Отже, зважаючи на те, що соціальні мережі, у яких людина стала проводити значну частину свого часу, стали ідеальним інструментарієм впливу на свідомість населення та перетворилися у своєрідний плацдарм інформаційної війни, і тому продукти інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотек можуть слугувати джерелом достовірної інформації для користувачів, які мають обмаль часу і, як правило, незначні навички самостійної роботи з великими обсягами інформації.

Враховуючи вищезазначене, зростає важливість підготовки аналітиків, інформаційних працівників до сучасних тенденцій у висвітленні новин, підвищення їх фахового рівня й готовності до глибокого аналізу контенту при підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів на базі інформації із соціальних мереж. Набуває також актуальності питання пошуку з боку інформаційно-аналітичних структур бібліотек нових форм і методів виявлення негативних інформаційних впливів та розробки способів їх мінімізації. Аналітик повинен володіти навичками грамотного пошуку інформації, аналізу джерел, уміти критично відбирати та оцінювати її та перевіряти факти, адже мета бібліотеки дати не лише максимально повну, а й ретельно перевірену інформацію.

Список використаних джерел

1. Протидія російській пропаганді та медіаграмотність : результати всеукраїнського опитування громадської думки : аналіт. звіт. – Київ : Детектор медіа, 2018. – 64 с.

2. *Попова Т.* Соціальні мережі, кібератаки та «гібридні війни» [Електронний ресурс] Т. Попова // Цензор.НЕТ. – 2017. – 06.07. – Режим доступу: https://censor.net.ua/blogs/1105697/sotsaln_merej_kberataki_ta_gbridn_vyuni. – Назва з екрана.

3. *Пілат М.* Інформаційні впливи та інформаційні війни : Сутність понять та їх взаємозв'язок в інформаційну епоху [Електронний ресурс] / М. Пілатин. – Режим доступу: http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf. – Назва з екрана.

4. *Почепцов Г. Г.* Психологические войны / Г. Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, – 2000. – 576 с.
5. *Кара-Мурза С.* Манипуляция сознанием / С. Кара-Мурза. – М. : Медиа Книга, 2005. – 500 с.
6. *Шиллер Г.* Манипуляторы сознанием / Г. Шиллер. – М. : Мысль, 1980. – 325 с.
7. *Доценко Е.* Психология манипуляции : феномены, механизмы и защита / Е. Доценко. – М. : ЧеРо. – 1997.
8. *Рябокоть О.* Маніпуляції масовою свідомістю в політичному сегменті соціальних мереж [Електронний ресурс] / О. Рябокоть // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 543–553. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2012_33_50. – Назва з екрана.
9. *Пригорницька О.* Регіональні ЗМІ як інструмент для маніпуляції громадською думкою [Електронний ресурс] / О. Пригорницька // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2015. – Вип. 41. – С. 588–600. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2015_41_45. – Назва з екрана.
10. *Панарин И. Н.* СМИ, пропаганда и информационные войны / И. Н. Панарин. – М. : Поколение, 2012. – 336 с
11. *Расторгуев С. П.* Информационная война / С. П. Расторгуев. – М. : Радио и связь, 1999. – 416 с.
12. *Манойло А. В.* Современные интерпретации термина «информационная война» [Электронный ресурс] / А. В. Манойло // Современная Россия и мир : альтернативы развития (Информационные войны в международных отношениях) : материалы интернет-конф. (1 апр. – 30 июня 2012 г.). – Режим доступа : <http://ashpi.asu.ru/ic/?p=1550>. – Загл. с экрана.
13. *Почепцов Г. Г.* Сучасні інформаційні війни / Г. Г. Почепцов. – Київ : Києво-Могилянська акад. – 2015. – 468 с.
14. *Левченко О. В.* Соціальні інтернет-мережі як вагомий чинник формування інформаційної безпеки України [Електронний ресурс] / О. В. Левченко // Зб. наук. пр. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України. Сер. : Військові та технічні науки. – 2014. – № 2. – С. 46–58. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnparv_vtn_2014_2_6. – Назва з екрана.
15. *Чурилова К.* Політичних ботів найбільше в українському сегменті «ВКонтакте» та Twitter – дослідження [Електронний ресурс] / К. Чурилова // Zaxid.net. – 2017. – 27.06. – Режим доступу: <https://zaxid.net>.

net/politichnih_botiv_naybilshe_v_ukrayinskomu_segmenti_vkontakte_ta_twitter__doslidzhennya_n1429762. – Назва з екрана.

16. *Никоноров О.* Підкуп, шантаж та соцмережі : Як вербують бойовиків для м'ясорубок Донбасу [Електронний ресурс] / О. Никоноров, М. Дзьобак // depo.ua. – 2017. – 19.05. – Режим доступу: <https://dn.depo.ua/ukr/dn/pidkup-shantazh-ta-socmerezhi-yak-verbuyut-boyovikiv-dlya-m-yasorubok-donbasu-20170519574260>. – Назва з екрана.

17. Як у соціальних мережах маніпулюють українцями : розкрито схеми [Електронний ресурс] // Народна правда. – 2017. – 16.11. – Режим доступу: <https://narodna-pravda.ua/2017/11/16/yak-u-sotsialnyh-merezhah-manipulyuyut-ukrayintsyamy-rozkryto-shemy/>. – Назва з екрана.

18. *Мар'їна О.* Бібліотеки та соціальні медіа : технологія взаємодії / О. Мар'їна // Вісн. Книжк. палати. – 2012. – № 8. – С. 19–21.

19. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14>. – Назва з екрана.

20. Указ Президента України №47/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року “Про Доктрину інформаційної безпеки України”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>. – Назва з екрана.

21. Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-17>. – Назва з екрана.

22. Медіаграмотність у сучасному суспільстві [Електронний ресурс] // Українська бібліотечна асоціація. – 2018. – 16.03. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/news/3926-mediahramotnist-u-suchasnomu-suspilstvi>. – Назва з екрана.

23. Експерт дає поради, як у соцмережах розпізнати ботів, фейки та «вкиди» [Електронний ресурс] // MediaSapiens. – 2014. – 24.01. – Режим доступу: https://ms.detector.media/web/social/ekspert_dae_poradi_yak_u_sotsmerezhakh_rozpiznati_botiv_feyki_ta_vkidi/. – Назва з екрана.

References

1. Protydija rosijskij propagandi ta mediaghramotnistj: rezuljtaty vseukrajinsjkogho opytuvannja ghromadsjkoi dumky. Analitychnyj zvit. [Opposition to Russian propaganda and media literacy: results of an all-Ukrainian public

opinion poll. Analytical report]. (2018). *Detektor media*. 64 p. Kyiv [in Ukrainian].

2. Popova, T. (2017). Socialjni mrezi, kiberatomy ta «ghybrydni vijny» [Social networks, cyber attacks and hybrid wars]. *Cenzor.NET*. Retrieved from https://censor.net.ua/blogs/1105697/sotsaln_merej_kberatomy_ta_gbrydn_vyiny [in Ukrainian].

3. Pilat, M. Informacijni vplyvy ta informacijni vijny: Sutnistj ponjatj ta jikh vzajemovjazok v informacijnu epokhu [Information Influences and Information Wars: The Essence of Concepts and Their Interconnections in the Information Age]. Retrieved from http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf [in Ukrainian].

4. Pohepcov, G. G. (2000). Psihologicheskie vojny [War of nerves] Moscow: *Refl-buk*, Kyiv: *Vakler* [in Russian] [in Russian].

5. Kara-Murza, S. (2005). Manipuljacija soznaniem [Manipulation of consciousness]. Moscow: Media Kniga [in Russian].

6. Shiller, G. (1980). Manipuljatory soznaniem [Manipulators consciousness] Moscow: Mysl [in Russian].

7. Docenko, E. (1997). Psihologija manipuljacji: fenomeny, mehanizmy i zashhita [Psychology manipulation: phenomena, mechanisms and protection]. Moscow: CheRo [in Russian].

8. Ryabokon, O. (2012) Manipulyatsiyi masovoyu svidomistyju v politychnomu sehmenti sotsialnykh mrezh [Manipulation of mass consciousness in the political segment of social networks]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 33, pp. 543–553 [in Ukrainian].

9. Pryhornytska, O. (2015) Rehionalni ZMI yak instrument dlya manipulyatsiyi hromadskoyu dumkoyu [Regional media as a source of manipulative influences]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 41, pp. 588–600 [in Ukrainian].

10. Panarin, I. N. (2012) SMI, propaganda i informacionnye vojny [Mass media, propaganda and information wars]. Moscow: Pokolenie [in Russian].

11. Rastorguev, S. P. (1999) Informacionnaja vojna [Information Warfare]. Moscow: Radio i svjaz [in Russian].

12. Manojlo, A. V. Sovremennye interpretacii termina «informacionnaja vojna» [Contemporary interpretations of the term «information warfare»]. *Sovremennaja Rossiia i mir: alternativny razvitiia (Informatsionnye voyny v mezhdunarodnykh otnosheniakh): materialy internet-konf. (1 aprelija –*

30 iunia 2012) – *Modern Russia and the World: Development Alternatives (Information Wars in International Relations): Materials of the Internet Conference. (April 1–June 30, 2012)* [in Russian].

13. Pocheptsov, H. H. (2015). Suchasni informatsiyni viyny [Modern information wars]. Kyiv: Kyievo-mohylyanska akademyia [in Ukrainian].

14. Levchenko, O. V. (2014). Socialjni internet-merezhi jak vaghomyj chynnyk formuvannja informacijnoji bezpeky Ukrainy [Social Internet networks as a significant factor in the formation of Ukraine's information security]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Viiskovi ta tekhnichni nauky. – Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Military and Technical Sciences*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnapv_vtn_2014_2_6 [in Ukrainian].

15. Churylova, K. (2017). Politychnykh botiv najbiljshe v ukrajinskomu seghmenti «VKontakte» ta Twitter – doslidzhennja [Political bots are the largest in the Ukrainian segment VKontakte and Twitter – research]. *Zaxid.net*. Retrieved from https://zaxid.net/politichnih_botiv_naybilshe_v_ukrajinskomu_segmenti_vkontakte_ta_twitter__doslidzhennya_n1429762 [in Ukrainian].

16. Nykonorov, O., Dzjobak, M. (2017). Pidkup, shantazh ta socmerezhi: Jak verbujutj bojovkyiv dlja mjasorubok Donbasu [Bribing, blackmail and social networks: How do you recruit militants for the Donbass meat grinders]. *depo.ua*. Retrieved from <https://dn.depo.ua/ukr/dn/pidkup-shantazh-ta-socmerezhi-yak-verbuyut-boyovikiv-dlya-m-yasorubok-donbasu-20170519574260> [in Ukrainian].

17. Jak u socialjnykh merezhakh manipuljujutj ukrajincjamy: rozkryto skhemy [As in social networks, Ukrainians manipulate: schemes are revealed.]. *Narodna pravda – People's Truth*. Retrieved from <https://narodna-pravda.ua/2017/11/16/yak-u-sotsialnyh-merezhah-manipulyuyut-ukrayintsyamy-rozkryto-shemy/> [in Ukrainian].

18. Marjina, O. (2012). Biblioteky ta socialjni media: tekhnologhija [Libraries and social media: technology of interaction] [in Ukrainian].

19. Pro zakhody shhodo vdoskonalennja formuvannja ta realizacij derzhavnoji polityky u sferi informacijnoji bezpeky Ukrainy [On measures to improve the formation and implementation of state policy in the field of information security of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14> [in Ukrainian].

20. Ukaz Prezidenta Ukrainy #47/2017 Pro rishennja Rady nacionalnoji bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 ghrudnja 2016 roku «Pro Doktrynu

informacijnoji bezpeky Ukrajiny» [Decree of the President of Ukraine No. 47/2017 On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 29, 2016, «On the Doctrine of Information Security of Ukraine»] Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374> [in Ukrainian].

21. Pro zastosuvannja personaljnykh specialjnykh ekonomichnykh ta inshykh obmezhuvaljnykh zakhodiv (sankcij) [On the application of personal special economic and other restrictive measures (sanctions)]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-17> [in Ukrainian].

22. Mediaghramotnistj u suchasnomu suspiljstvi [Media Literacy in Modern Society]. (2018). *Ukrajinsjka biblioteczna asociacija – Ukrainian Library Association*. Retrieved from <https://ula.org.ua/news/3926-mediahramotnist-u-suchasnomu-suspilstvi> [in Ukrainian].

23. Ekspert daje porady, jak u socmerezkhakh rozpoznyti botiv, fejky ta «vkydy» [An expert gives advice on how to identify bots, fake and «throw» in social networks]. (2014). *MediaSapiens*. Retrieved from https://ms.detector.media/web/social/ekspert_dae_poradi_yak_u_sotsmerezkhakh_rozpoznyati_botiv_feyki_ta_vkidi/ [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.11.2018.

Oksana Pryhornytska,

Junior Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

Libraries in the Information Counteraction to Negative Influences in Social Networks

In the context of the rapid development of information technology, especially the Internet, people become more and more dependent on the information surrounding it. Social networks in which a person spends most of his time become not only a means of obtaining daily information, but also a source of manipulative influence in order to form a dissenting opinion in the interests of certain political forces or groups of people.

The article deals with methods of dissemination of negative informational influences in social networks. The typical examples of such messages are given, the influence of such information on social network users is determined. The given recommendations on revealing of negative informational influences in social networks during preparation of information-analytical product of libraries.

Keywords: negative informative influences, social networks, manipulative technologies, libraries.